

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНСТАНТИ КУЛЬТУРИ «СМЕРТЬ» В ІНДИВІДУАЛЬНО-АВТОРСЬКІЙ КОНЦЕПЦІЇ ТОМАСА МАННА

У статті розглядаються рівні освоєння індивідуально-авторської концепції Томаса Манна через константу культури СМЕРТЬ у проєкції на концептуально-мовну картину світу епохи.

Ключові слова: індивідуально-авторська концепція, базовий концепт, константа культури

Ковалева Е.Н. Константа культури СМЕРТЬ в індивідуально-авторській концепції Томаса Манна. В статті розглядається трехуровнева інтеграція культурної константи СМЕРТЬ в індивідуально-авторську концепцію Томаса Манна в проєкції на концептуально-языкову картину мира епохи.

Ключевые слова: индивидуально-авторская концепция, базовый концепт, константа культуры

Kovaleva E.N. The constant of culture DEATH in Thomas Mann's individual-authorial conception. This article explores a three-level integration of the constant of culture Death into Thomas Mann's individual-authorial conception with regard to the language-conceptual world picture of his epoch.

Key words: individual-authorial conception, basic concept, constant of culture.

Постановка проблеми. Сучасна теорія художнього тексту стикається з концептуальними і мовними картинами світу, описання яких може допомогти у виявленні специфічних рис, які відрізняють одну епоху у розвитку художнього тексту від іншої. Важливим у цьому зв'язку є тезис про те, що концептуальна картина світу є базисною частиною світогляду людини [Маслова 2004], зокрема письменника. Сучасні дослідження вивчають взаємозв'язок концептуальної й мовної картин світу, зокрема, зазначається, що мовна картина світу лише частково відтворює концептуальну, виявляється зв'язок між колективним й індивідуальним у концептуальній картині світу. Художня картина світу співвідноситься з обома попередніми, оскільки у художніх текстах втілюється концептуальна картина світу, яка інтерпретується мовними засобами крізь призму індивідуально-авторського сприйняття [Маслова 2004]. Вивчаються й інтерпретуються концептосфери як впорядковані системи, що містять сукупність концептів окремої спільноти, в тому числі індивідуально-авторські концептосфери, які будуються на основі ієрархії окремих художніх, або індивідуально-авторських концептів. Разом з тим, індивідуально-авторська концепція письменника залишається маловивченою, у сучасних дослідженнях переважним чином вивчають окремі індивідуально-авторські концепти.

Для нашої роботи є актуальним звернення до індивідуально-авторської концепції, під якою розуміється динамізм внутрішнього життя художньої мови у варіативності дискурсивного поля свідомості письменника [Фоменко 2014а, с. 56]. Індивідуально-авторська концепція є багаторівневою, оскільки базуючись на константах культури, вона через динамізм мови письменника, розгортається у художньому тексті за принципом багаторівневої сітки. У видатного письменника індивідуально-авторські концепти завжди є динамічними, багаторівневим, відкритими для поглиблення смислів. При цьому індивідуально-авторські концепти є окремими концептами, які служать для освоєння письменником констант культури і у своїй сукупності формують цілісну індивідуально-авторську концепцію письменника. В. Г. Адмоні і Т. І. Сільман поставили проблему наявності у текстах видатного німецького письменника Томаса Манна тенденції до всебічного аналізу на основі уточнення і коливання значень під час трактування явищ дійсності [Адмони, Сильман 1960, с.323].

Актуальність дослідження індивідуально-авторської концепції обумовлена тим, що ідіостиль письменника, спираючись на константи культури, на накопичений досвід сучасної йому епохи, в тому числі на мову сучасної йому художньої літератури, освоює через індивідуальний відбір мовних засобів концептуально-мовну картину світу своєї епохи. Згідно з сучасними дослідженнями, індивідуально-авторська концепція динамічна і не є простою сукупністю концептів, під час вербалізації вона обростає новими смислами,

розгортаючись на основі базових концептів під час освоєння письменником, який мовою художнього мислення вичерпує значення [Тарасова 2014; Фоменко 2014б].

Мета статті – визначити рівні освоєння індивідуально-авторської концепції через культурну константу “смерть” у художніх текстах Томаса Манна у проекції на концептуально-мовну картину світу тієї епохи. У нашому дослідженні ми спираємось на матеріал художніх текстів «Смерть у Венеції» і «Чарівна гора», оскільки у цих текстах традиційна форма оповіді замінюється на аналіз, осмислення й інтерпретацію філософських концепцій тієї епохи.

Викладення матеріалу. Перед тим, як перейти до аналізу вербалізації у художньому тексті індивідуально-авторської концепції Томаса Манна, слід зазначити, що вона розгортається на основі констант культури. У нашій роботі ми спираємось на визначення концепту, яке запропоноване Ю. С. Степановим, як згустка культури у свідомості людини, тобто того, у вигляді чого культура входить до її ментального світу [Степанов 2001, с. 43]. Концепт представляє собою «пучок» асоціацій, уявлень, понять, який супроводжує слово, а, отже, має складну структуру. Водночас індивідуально-авторський концепт, за І.А. Тарасовою, є згустком художнього досвіду, у якому виділяються предметний, понятійний, асоціативний, образний, символічний і ціннісно-оцінний шари [Тарасова 2004]. Ми виходимо з того, що індивідуально-авторський концепт, який утворюється у художньому тексті, може бути описаний як багаторівневе утворення, оскільки він є складною структурою, компонентами якої є загальнолюдські, національно-культурні, соціальні й індивідуальні складові [Фоменко 2013].

У нашому дослідженні, індивідуально-авторський концепт має пошарову структуру, яка складається з трьох рівнів: базового концепту; асоціативно-концептуального поля, в якому трансформуються визначені базові концепти; конфігурацій асоціативно-концептуальних полів. Слідом за Н. С. Болотновою, методика побудови текстового асоціативно-сміслового поля включає формування асоціативного поля ключового слова, визначення напрямів його асоціювання і їх узагальнення [Болотнова 2007]. Для даної роботи, зокрема, особливий інтерес представляє метод поля, що узагальнюється і уточнюється І. А. Тарасовою [Тарасова 2014]. Узагальнюючи вищезазначені методики, ми розглядаємо індивідуально-авторський концепт як тривірневе утворення, процедура аналізу якого передбачає:

- Визначення початкових культурних (духовних) концептів, які є базовими для подальшої концептуалізації індивідуально-авторських концептів.
- Опис асоціативно-концептуального поля, в якому відбувається трансформація визначених базових концептів в індивідуально-авторський концепт.
- Концептуалізацію (виведення) індивідуально-авторських концептів у конфігураціях, що притаманні даному ідіостилю письменника.

Метод виведення індивідуально-авторських концептів на трьох рівнях є обґрунтованим для дослідження індивідуально-авторської концепції в ідіостилі Т. Манна за рядом причин.

В.Г. Адмоні і Т.І. Сільманн вказують на наявність у текстах Т. Манна повторів з розмежованою синонімією, коли відбувається вербалізація явища з прирощенням смислу [Адмоні, Сільманн 1960, с. 319]. Йдеться про асоціативні синонімічні ряди, що створюються лейтмотивними повторами. В. Г. Адмоні і Т. І. Сільманн вказують, що в творчості Т. Манна перемагає тенденція до відображення і всебічного охоплення поняття або якостей предмета, явища не одним влучним «разючим словом», а цілою групою синонімічно маркованих слів, які доповнюють одне одного [Адмоні, Сільманн 1960, с.323]. На їхню думку, з мови Т. Манна, яка характеризується з номіналізаціями, тобто насиченням іменників, ускладнених ланками простих і складних прикметників, можна вивести синонімічні формули. Результатом таких прирощень стає те, що автор називає словом-терміном. В сучасному розумінні, ймовірно, йдеться про вербалізацію концепту. В мові Т. Манна, як показують В. Г. Адмоні і Т. І. Сільманн, відбувається диференційований відбір вербалізацій, з яких вимальовується концепт. Вони зазначають, що Манн міркує категоріями

слова, що коливається, уточнює і уточнюється в той час як під час відображення світу аналізує і перевіряє самого себе [Адмони, Сильманн 1960, с. 323].

До нашої термінології слово-термін у трактовці учених може бути індивідуально-авторським концептом, адже воно є результатом додавання смислу. В.Г. Адмоні і Т.І. Сильманн вважають лейтмотив особливим видом повтору лексеми, або синтаксичної структури, яка повертаючись кожного разу в частково оновленій ситуації, створює міцну основу явища на тлі його змінності і при цьому сприяє поглибленому його трактуванню [Адмоні, Сильманн 1960, с. 317]. Вперше лейтмотивний повтор в ідіостилі Т. Манна з'являється в тексті ранньої новели «Тоніо Крегер», розвивається у тексті «Смерть у Венеції» і домінує у «Чарівній горі».

У тексті «Чарівної гори», наприклад, наступним чином передається захоплення Йоахіма Цимсена з приводу прибуття до туберкульозного санаторію його кузена Ганса Касторпа:

«Ich kann wohl sagen, es ist für mich geradezu ein Ereignis. Das ist doch einmal eine Abwechslung - ich meine, es ist ein Einschnitt, eine Gliederung in dem ewigen, grenzlosen Einerlei...» [Mann 1974, с. 22].

В даному прикладі відображено у всьому своєму розмаїтті поняття «подія». При цьому кожне слово у синонімічному ряду наділене неповторним, своєрідним семантичним відтінком, доповнюючи один одного. У семантиці лексеми *Ereignis* закладено «щось особливе і незвичайне, що трапляється несподівано»; значення іменника *Abwechslung* передбачає «зникнення одноманітності і втеча від рутини»; лексема *Einschnitt* позначає певний момент, у який щось різко змінюється»; у слові *Gliederung* наявний відтінок впорядкованості. Точність номінацій наростає з кожною новою лексемою в ряду повторів, які семантично градуються. Подія зустрічі стає джерелом нових, незабутніх вражень.

Для нашої роботи є пріоритетним описання індивідуально-авторської концепції Т. Манна, а не окремої ієрархії індивідуально-авторських концептів. Під індивідуально-авторською концепцією ми розуміємо систему індивідуально-авторських поглядів письменника, процес і результат їхньої вербалізації у художньому тексті. Індивідуально-авторська свідомість видатного письменника проектує у художній дискурс цінності, погляди і філософію пізнання у певну епоху розвитку суспільства. Індивідуально-авторська концепція поступово і динамічно вербалізується у художньому тексті під час активації когнітивної діяльності письменника.

Перш ніж перейти до аналізу вербалізації індивідуально-авторської концепції Т. Манна у його тексті «Смерть у Венеції», визначимо значущість саме цієї новели у формуванні його індивідуально-авторської картини світу. Дуже влучно, на наш погляд, характеризує цю новелу А. А. Федоров, зазначаючи, що її тканина є багатокольоровою, мінливою і сповненою динамічного мерехтіння [Федоров 1980, с. 69].

Вважається, що новела «Смерть у Венеції» («Der Tod in Venedig»), яка була написана Т. Манном у 1911 році, є його найважливішим художнім текстом. У нашій роботі термін «новела» ми замінимо терміном «текст», оскільки досліджуємо її з лінгвістичної точки зору. Сам письменник особисто зазначав, що цей текст містить задум «Чарівної гори» і «Доктора Фаустуса» [Федоров 1980, с. 35]. Даний задум полягає у спробі шляхом аналізу показати складні зв'язки суб'єктивних і об'єктивних факторів у розумінні індивідом світу і еволюцію його світогляду, оскільки питання про людину як таку через низку тодішніх історичних подій стало гострим як ніколи. Цей текст є підсумком раннього ідіостилю Т. Манна і знаменує собою новий етап у його творчому розвитку, він наводить на думку про розквіт, який настає у художньому досвіді письменника. Як зазначає Г. Курцке, «Смерть у Венеції» виокремлюється серед інших ранніх текстів Т. Манна більш глибоким осмисленням дійсності [Kurze 1993, с. 126]. Найважливішою специфікою методу Т. Манна у цьому тексті стає спроба проаналізувати з різних боків внутрішній зміст найважливішого конфлікту сучасної письменнику епохи, який полягає у зіткненні кризисних буржуазних і бюргерських класичних початків, які тріумфують наприкінці кризи епохи. Традиційні форми оповіді, які Т. Манн успадкував від класиків і застосовував ще в «Будденброках», у тексті «Смерть у

Венеції» змінюються філософським поглядом на світ. На перший план у тексті висуваються не конкретні факти, а їх осмислення й інтерпретація.

Перед описанням індивідуально-авторської концепції у тексті «Смерть у Венеції» Т. Манна, слід зауважити, що на індивідуально-авторську картину світу письменника впливали видатні представники філософії і культури, а саме композитор Р. Вагнер і філософи Ф. Ніцше і А. Шопенгауер. Вони були для нього «потрійним сузір'ям» (“Dreigestirn ewig verbundener Geister”) і їх ідеї безпосередньо впливали на тексти письменника [Kurzke 2010, с. 115]. Проте, Т. Манн не погоджується з ідеями видатних німецьких філософів, чії ідеї панували в ту епоху, а вважає їх такими, що викривляють і спрощують дійсність. Тому письменник у тексті «Смерть у Венеції», а потім і в «Чарівній горі» полемізує їхніми ідеями, відстоюючи свій власний погляд і намагаючись побороти викривлення ідей німецьких класиків.

Еволюція індивідуально-авторських поглядів Т. Манна звісно наклала відбиток на мову його текстів. Починаючи з тексту «Смерть у Венеції» мова Т. Манна, його ідіостиль бурхливо розвивається. Т. Манн використовує новаторські прийоми письма, які гармонізує, завдяки чому вони зливаються в цілісну картину. Мовні одиниці тексту наділені багатозначністю, символічним підтекстом, який відкривається читачеві під час інтерпретації.

Перший рівень

Як зазначалося вище, на першому етапі визначається сукупність базових концептів тексту, які вводяться письменником в текст як константи культури і є актуальними для тієї епохи. Так, наприклад, у тексті Т. Манна «Смерть у Венеції» вводиться така константа культури й філософії як СМЕРТЬ. На особливе положення концепту *Tod/смерть* у тексті вказує той факт, що це слово є винесеним у заголовок тексту. Вже на першій сторінці герой опиняється поряд із Північним кладовищем (*am Nördlichen Friedhof*) [Mann 2008, с.79]. У першому абзаці безтурботний денний сон *Schlummer* вступає в конфлікт з «*motus animi continuus*» безперервним рухом душі. Із самого початку смерть супроводжує різноманітні прояви життя, статика знаходиться поряд із динамікою, втрачаючи частину власної нерухомості і завершеності. Замість спокою сну, письменник Густав Ашенбах вирушає на прогулянку. Спокій кладовища, повз яке проходить його шлях, співіснує із життям. Окрім цього, іменник *Tod* є останнім словом, підсумком усього тексту: „...*Und noch desselben Tages empfing eine respektvoll erschütterte Welt die Nachricht von seinem Tode...*“ [Mann 2008, с.187]. Таким чином, базовий концепт *Tod/смерть* є початком розгортання індивідуально-авторської концепції СМЕРТІ через заголовок і підсумком, як останнє слово усього тексту.

Асоціативно-концептуальне поле базового духовного концепту *Tod/смерть* вербалізується в німецькій мові наступними іменниками:

1. *Exitus* (мед.) СМЕРТЬ як летальний випадок. Це значення представлене широким колом синонімів: *Sterben* ВМИРАННЯ, тобто СМЕРТЬ як ДІЯ; *Abgang* СМЕРТЬ як ЗАКІНЧЕННЯ, ВТРАТА; *Erlösung* СМЕРТЬ як СПАСІННЯ; *Schlaf (Todesschlaf)* СМЕРТЬ як стан СПОКОЮ; *Ende*. Цей іменник виводить на синонім *Untergang* занепад, а він, у свою чергу пересікається з лексемами *Verfall* поступове руйнування, *Unterhöhlung* розкладання і *Fäulnis* гниль;

2. *Trennung* СМЕРТЬ як РОЗСТАВАННЯ. Це значення представлене іменниками *Abfahrt, Abreise*, виводить на *Fahrt (Himmelfahrt)* ВОЗНЕСІННЯ; 3. *Freiheit* СМЕРТЬ як ВИЗВОЛЕННЯ.

Смерть у концепції А. Шопенгауера, яка впливала на концепцію Т.Манна, розглядається як неминучість, вона є віддзеркаленням природного руху життя, є абсолютом, змінити який ніхто ніколи не зможе. Однією з форм смерті є ЗАГИБЕЛЬ як припинення існування через несприятливі умови оточуючого середовища [Kurzke 1993, с. 368]. Філософ розглядає смерть як біологічне явище, як перетворення живого на труп.

Базовий концепт *Tod/смерть* має в тексті новели п'ять прямих включень: 1 „...*Die Ehe, die er in noch jugendlichem Alter mit einem Mädchen aus gelehrter Familie eingegangen, wurde nach kurzer Glücksfrist durch den Tod getrennt...*“ [Mann 2008, с. 98]. Смерть через прийменник *durch* і дієслово *trennen* виступає як знаряддя руйнування союзу, результатом

якого є втрата близької людини і в результаті самотність. Семантичне значення дейктичного показника дієслова *trennen* вказує на припинення союзу, розставання, вираженого іменником *Ehe* (шлюб). 2., ...*es erinnert noch mehr an den Tod selbst, an Bahre und düsteres Begängnis und letzte, schweigsame Fahrt...*“ [Mann 2008, с. 109]. 3. „...*in welchen der umgehende Tod die Stadt versetzte...*“ [Mann 2008, с. 182]. Концепт *Tod*/смерть з атрибутивним компонентом *umgehend* вказує на смерть як бродячу сутність. 4., ...*als könne Flucht und Tod alles störende Leben in der Runde entfernen...*“ [Mann 2008, с. 187]. Смерть поєднується сполучником *und* з іменником *Flucht* (втеча) представляється як руйнівна сила, що знищує життя. 5. „...*Und noch desselben Tagesempfang eine respektvoll erschütterte Welt die Nachricht von seinem Tode...*“ [Mann 2008, с. 187]. Смерть, як явище, здатне потрясти до глибини душі. Останнє включення лексеми *Tod* є завершальним у тексті.

Другий рівень

На другому рівні відбувається трансформація базових концептів, які відбираються у вигляді констант культури, в індивідуально-авторські, які моделюються у вигляді асоціативно-концептуальних сіток. Так, базовий концепт *Tod*/смерть перетворюється у тексті у словосполученні „...*zunehmende Abnutzbarkeit seiner Kräfte...*“ [Mann 2008, с. 78]. Іменник *die Abnutzbarkeit*/зношуваність у геології означає «зношуваність, стираємість порід», використання цього іменника в німецькій мові обмежено сферою геології і лісництва. Варіант цього іменника *die Abnutzung* (зношування) через синонім *der Abgang* виводить на синонімічну групу *Tod*/смерть і синонім цього іменника *Exitus*/ (мед.) летальний випадок. Т. Манн на початку представляє СМЕРТЬ як «зношуваність сил, що зростає» в результаті важкої ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ письменника.

Надалі цей концепт трансформується непрямо у тексті новели у словосполученні «*das jenseitige Leben*» [Mann 2008, с. 80], яке втілює образ потойбічного життя через прикметник *jenseitig*. Він пересікається з концептом «життя». Концепти СМЕРТЬ і ЖИТТЯ набувають тотожності у цьому словосполученні.

Базовий концепт СМЕРТЬ модифікується у значенні вмирання через синонім *Sterben* і є такою, що поглинає. СМЕРТЬ динамізується у лейтмотивному повторі через атрибутивний компонент *ekel* (огидний, мерзенний) представлено як огидне явище, яке йде крадучись і застигає зненацька: „...*fraß das Sterben in der Enge der Gäßchen um sich...*“ [Mann 2008, с. 180]; „...*in denen verheimlichterweise das ekle Sterben umging...*“ [Mann 2008, с. 187].

СМЕРТЬ як занепад через синонім *Untergang* є залежним компонентом у генітиві від іменників *Unzucht i Raserei*. Вони є складовими концепту «смерть як занепад» у значеннях розпуста і обурення: „...*Und seine Seele kostete Unzucht und Raserei des Unterganges...*“ [Mann 2008, с. 187].

СМЕРТЬ представляється як внутрішній розпад, біологічне розкладення через словосполучення *innere Unterhöhlung, biologischer Verfall*. Спустошена внутрішньо людина щоденним зусиллям ВОЛІ змушує себе до кропіткої праці, що провокує ВНУТРІШНІЙ РОСПАД. Приклад: „...*eine innere Unterhöhlung, den biologischen Verfall*“ [Mann 2008, с. 187].

Концепт «смерть» освоюється також у значенні гниття через іменник *Fäulnis*: „...*die Luft war feucht, dick und von Fäulnisdünsten erfüllt...*“ [Mann 2008, с. 190]. ДІЯ СМЕРТІ як ЗАНЕПАДУ, ВНУТРІШНЬОГО РОЗПАДУ і ГНИТТЯ поєднується з РОЗПУСТОЮ і ОБУРЕННЯМ.

Третій рівень

Освоєння концепту *Tod*/смерть відбувається надалі через нашарування синонімів у вигляді однорідних членів речення *Befreiung, Entbüdung, Vergessen* із значенням смерть як визволення. «Смерть» як визволення від ярма і забуття пересікається з концептами «воля» у значенні тяжіння через *Begierde* і «труд» у значеннях твір і незмінне, холодне, пристрасне служіння через іменники *Werk i Dienst*: „...*diese Begierde nach Befreiung, Entbüdung und Vergessen,--der Drang hinweg vom Werke, von der Alltagsstätte eines starren, kalten und leidenschaftlichen Dienstes...*“ [Mann 2008, с. 85]. Воля представляється як жага (*Begierde*) у

буденності незмінного, холодного, пристрасного служіння прагне через визволення від ярма і забуття до єднання у гармонії із самим собою.

ПРАГНЕННЯ СПОКОЮ освоюється як прагнення спокою, що є властивим самовідданому митцю через складний іменник *Ruheverlangen*: „... *aus dem Ruheverlangen des schwer arbeitenden Künstlers*...“ [Mann 2008, с. 125]. Концепт АРБЕИТ/ПРАЦЯ, ТРУД трансформується через составний іменник *Ruheverlangen* у концепт ВОЛЯ (прагнення спокою) письменника, що тяжко працює. За А. Шопенгауером, ВОЛЯ вступає в конфлікт із РОЗУМОМ. Рішення цього протистояння філософ бачить в СМЕРТІ як вивільненні від тортур, що є результатом конфлікту. Заперечення ВОЛІ веде у безодню (NICHTS), до розпаду світу. Філософ уявляє СМЕРТЬ як РОЗПАД, КІНЕЦЬ СВІТУ і НІЩО. СМЕРТЬ вивільняє ВОЛЮ.

У тексті «Чарівної гори» Т. Манн розвиває концепцію «смерті», запозичивши у Р. Вагнера ідею отожднення “волі” і “любові”, яку розвиває З. Фрейд, говорячи, що “любов” як інстинкт життя перехрещується із прагненням “смерті”, оскільки ерос завжди йде поруч з танатосом. Письменник, так само, як і у «Смерті у Венеції», поєднує концепти “воля” і “смерть”. У А. Шопенгауера між поняттями не існує зв’язку. У філософа життя пов’язане із схваленням “волі”, а “смерть” є первісним результатом заперечення “волі”. У тексті “воля” повеліває “смертю” у значенні думки і погляди і корелює з “любов’ю”: “...*Ich will dem Tode keine Herrschaft einräumen über meine Gedanken!*“ [Mann 1974, с. 625]. Концепт “смерть” корелює із концептом “воля” у значенні ДУМКИ, ПОГЛЯДИ через іменник *Gedanke*, який входить до синонімічного ряду лексеми *Wille*. Через поєднання цих концептів лексемою *Herrschaft* заперечується прагнення того, щоб “смерть” панувала над “волею”. Цей іменник входить до складу концепту “влада” (МАСНТ), який імпліцитно співвідноситься із “волею” через іменник *Kraft* (сила), який корелює із “волею”. Отже, спростовується царювання “смерті” над “думкою”. Базовий концепт розгортається через залучення до його асоціативно-концептуального поля значень “благо” і “альтруїзм” через іменники *Güte* і *Menschenliebe*, які поєднуються єднальним сполучником *und*, що підкреслює їх рівноправ’я: “*Denn darin besteht die Güte und Menschenliebe, und in nichts anderem*” [Mann 1974, с. 625].

Висновки і перспективи. Таким чином, індивідуально-авторська концепція письменника як процес і результат мовного втілення поглядів письменника під час його когнітивної діяльності проектує у художній текст цінності і філософські погляди певної епохи. Індивідуально-авторська концепція освоюється письменником на трьох рівнях: (1) письменником вводяться у текст базові концепти, під якими ми розуміємо константи культури, які є актуальними для концептуально-мовної картини світу тієї епохи; (2) відібрані базові концепти трансформуються в асоціативно-концептуальному полі через синоніми базових концептів і у поєднанні з іншими лексичними одиницями в тексті; (3) індивідуально-авторська концепція виводиться у конфігураціях, притаманних ідіостилу письменника через перехрещення і зіткнення з іншими базовими концептами тексту. **Перспективним** ми вважаємо виведення індивідуально-авторської концепції Томаса Манна на основі інших констант культури, зокрема константи ВОЛЯ, яка була пріоритетною у текстах письменника через вплив філософії А. Шопенгауера і Ф. Ніцше.

Література

- Адмони В.Г. Томас Манн: Очерк творчества / В.Г. Адмони, Т.И. Сильман. – Л.: Советский писатель, 1960. – 351 с. Маслова В. А. Поэт и культура: концептосфера Марины Цветаевой: Учебное пособие / В.А. Маслова. – М.: Флинта: Наука, 2004. – 256 с. Болотнова Н.С. Филологический анализ текста: учеб. пособие / Н.С. Болотнова. – 3-е изд. испр. и доп. – М.: Флинта: Наука, 2007. – 520 с. Манн Т. Новеллы: Книга для чтения на немецком языке / Т. Манн. – СПб.: КАРО, 2008. – 352 с. Степанов Ю.С. Константы. Словарь русской культуры. Опыт исследования / Ю.С. Степанов. – М.: Языки русской культуры, 1997. – 824 с. Тарасова И.А. Грані сучасної лінгвістики: монографія / [за ред. д-ра філол. наук О.Г. Фоменко та д-ра філол. наук В.К. Харченко]. – Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2014. – С.132-161. Федоров А.А. Томас Манн: Время шедевров / А. А. Федоров. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1981. – 336 с. Фоменко Е.Г. Эпифаническое переживание Джеймса Джойса // Е.Г. Фоменко. – Запорожье: Классический приватный университет, 2014а. – 180 с. Фоменко Е.Г. Культурные константы в индивидуально-авторской концепции Джеймса Джойса // Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. – 2014б. – Вип. 8. – С. 212-216. Фоменко Е.Г. Индивидуально-авторское нечто в концептуализациях думанья душой // Е.Г. Фоменко. – Мова. Свідомість. Концепт: Зб. наукових праць / відп. ред. О.Г. Хомчак. – Мелітополь: видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2013. – Вип. 3. – С. 180-190. Kurzke H. Thomas Mann: Epoche, Werk, Wirkung/von H. Kurzke. – 3., erneut überarb. Aufl. – München: Beck, 1997. – 349 S. Mann T. Romane und Erzählungen. Bd 2. Der Zauberberg / T. Mann. – Berlin: Aufbau-Verlag, 1974. – 1100 S.